

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA EKOLOGIK TAFAKKURNI
INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH METODIKASI**

Abdunazarova Zebiniso Xudoyshukurovna
Termiz davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tafakkurni shakllantirish va uni innovatsion yondashuvlar asosida takomillashtirish masalalari yoritilgan. Muallif ekologik ta'lim mazmuni, didaktik vositalar, interaktiv usullar va zamonaviy axborot texnologiyalari orqali o'quvchilarda ekologik ong va madaniyatni rivojlantirish metodikasini asoslab beradi.

Kalit so'zlar: ekologik tafakkur, boshlang'ich sinf, innovatsion yondashuv, metodika, ekologik tarbiya, ta'lim texnologiyalari.

Annotation

This article features issues of formation of environmental medicine on primary school students and improving it on the basis of innovative approaches. The author based on the content of environmental education, didactic means, interactive means, and modern information technology based on methodologists of environmental and culture development .

Keywords: Ecological thinking, primary school, innovative approach, methodology, environmental education, educational technologies

Аннотация

В этой статье представлены проблемы формирования экологической медицины для учащихся начальных школ и улучшения ее на основе инновационных подходов. Автор, основанный на содержании экологического образования, дидактических средств, интерактивных методов и современных информационных технологий, основанных на методологах экологического сознания и культуры.

Ключевые слова: экологическое мышление, начальная школа, инновационный подход, методология, экологическое образование, образовательные технологии.

KIRISH

XXI asrda insoniyat oldida turgan eng dolzarb muammolardan biri bu ekologik muvozanatning buzilishi va atrof-muhitga bo'lgan beparvo munosabatdir. Shu boisdan ham, ekologik ong va tafakkurni shakllantirish ta'lim tizimining barcha bosqichlarida, ayniqsa, boshlang'ich ta'lim davridayoq boshlanishi zarur. Boshlang'ich sinf o'quvchilari ekologik bilimlarni egallash, tabiatga nisbatan e'tiborli va mas'uliyatli munosabatni shakllantirishda eng muhim davrdir.

Bugungi kunda innovatsion ta'lim texnologiyalari orqali ekologik tarbiyani samarali tashkil etish imkoniyatlari kengaymoqda. Shu nuqtai nazardan, boshlang'ich sinfda ekologik tafakkurni innovatsion yondashuv asosida rivojlantirish dolzarb ilmiy-metodik muammo hisoblanadi.

Asosiy qism

1. Ekologik tafakkur tushunchasi va uning tarkibiy qismlari

Ekologik tafakkur – bu insonning tabiatga ongli munosabati, atrof-muhitdagi o‘zgarishlarni tahlil qilish va ekologik muammolarga yechim topa olish qobiliyatidir. Uning asosiy tarkibiy qismlari quyidagilardan iborat:

- **Ekologik bilimlar:** O‘quvchining tabiat, ekologik tizimlar, atrof-muhit muhofazasi haqidagi fundamental tushunchalari.
- **Ekologik qadriyatlar:** Tabiatni qadrlash, uni asrash va himoya qilishga intilish.
- **Ekologik munosabatlar:** O‘quvchining amaliy faoliyatida ekologik xulq-atvor va odatlarning namoyon bo‘lishi.

2. Innovatsion yondashuvning zarurati

An’anaviy ta’lim metodlari ekologik tafakkurni shakllantirishda yetarli samara bermaydi. Innovatsion yondashuvlar esa quyidagi afzalliklarga ega:

- O‘quvchilarni faol fikrlashga undaydi;
- Amaliy faoliyatga asoslanadi;
- Tashabbuskorlik va ijodkorlikni rivojlantiradi;
- Raqamli texnologiyalar yordamida ekologik muammolarni virtual ko‘rsatadi.

3. Ekologik tafakkurni rivojlantirishda qo‘llaniladigan innovatsion metodlar

a) Loyiha usuli (Project-based learning)

O‘quvchilar kichik guruhlarda ekologik mavzular asosida loyihalar ishlab chiqadilar (masalan: “Maktab hududini obodonlashtirish”, “Qog‘ozni qayta ishlash aksiyasi” va h.k.). Bu usul ekologik muammolarni tahlil qilish, yechim izlash va natijalarni taqdim etish ko‘nikmalarini shakllantiradi.

b) Ekologik ekskursiyalar va dala darslari

Tabiat qo‘ynida o‘tkaziladigan darslar bolalarda bevosita kuzatish, voqelikni anglash va tabiatga bo‘lgan mehrni oshiradi.

c) Multimedia va AR texnologiyalar

Virtual ekskursiyalar, animatsion filmlar va ekologik simulyatsiyalar orqali o‘quvchilar murakkab jarayonlarni osonroq anglaydilar. Masalan, “iNaturalist” yoki “EarthViewer” kabi ilovalar ekologik bilimlarni chuqurlashtirishda yordam beradi.

d) O‘yinga asoslangan ta’lim (Gamification)

Ekologik viktorinalar, interaktiv o‘yinlar (masalan, “Ekologik jumboq”, “Kim ekolog?”) orqali o‘quvchilar bilimlarni o‘yin davomida egallaydilar.

4. Taklif qilinayotgan metodikaning asosiy bosqichlari

1. **Diagnostika bosqichi:** O‘quvchilarning mavjud ekologik bilim darajasini aniqlash.
2. **Rejalashtirish bosqichi:** Innovatsion metodlarni tanlash va dars mazmuniga integratsiya qilish.
3. **Amalga oshirish bosqichi:** Loyihalar, interaktiv darslar, ekskursiyalar orqali bilimlarni mustahkamlash.
4. **Refleksiya va tahlil:** O‘quvchilarning o‘zlashtirgan bilim va ko‘nikmalarini tahlil qilish, takomillashtirish yo‘llarini aniqlash.

Xulosa

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tafakkurni innovatsion yondashuv asosida takomillashtirish – bu nafaqat ekologik tarbiya, balki umuman ta'lim sifatini oshirishda ham muhim omildir. Ushbu maqolada taklif etilgan metodik yondashuvlar orqali o'quvchilarda ekologik ong, mas'uliyat va faol hayotiy pozitsiyani shakllantirish mumkin. Kelajakda bunday yondashuvlar kengroq miqyosda joriy etilishi ekologik madaniyatli avlodni voyaga yetkazishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov I.A. “Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch”. – T.: Ma'naviyat, 2008.
2. Qodirov A. “Ekologik tarbiya nazariyasi va metodikasi”. – T.: O'qituvchi, 2019.
3. Vygotsky L.S. “Pedagogik psixologiya”. – M.: Pedagogika, 1986.
4. 1.Mamanazarova, F. . ., & Abdunazarova , Z. . (2025). BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARIDA EKOLOGIK TARBIYANI SHAKLLANTIRISHNING FALSAFIY XUSUSIYATLARINI O'RGANISH. *Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования*, 4(7), 124–127. Извлечено от <https://inlibrary.uz/index.php/zdpp/article/view/79799>
5. 2. 3.X. Абдуназарова (2024). Tabiiy Fanlarni O'qitishda O'quvchilar Ekologik Tafakkurini Shakllantirishning O'ziga Xos Xususiyatlari. *Inter Education & Global Study*, (3), 123-129.
6. 3. Abdunazarova, Z. (2024). The Content Of Using The Heritage Of Central Asian Thinkers In The Formation Of Ecological Thinking Of Primary Class Students In The Teaching Of Natural Sciences. *News Of The Nuuz*, 1(1.6.1), 43-45. <https://doi.org/10.69617/Nuuz.V1i1.6.1.3664>
7. 4. Abdunazarova Zebiniso Khudoyshekurovna, . (2024). Pedagogical Significance Of Using The Heritage Of Central Asian Thinkers In Forming Ecological Thinking In Primary Class Natural Science Lessons. *International Journal Of Pedagogics*, 4(04), 95–97. <https://doi.org/10.37547/Ijp/Volume04issue04-18>
8. 5. Abdunazarova Zebiniso Khudoyshekurovna, & Kasimov Shavkat Urolovich.(2022). Main Tasks Of Moral Education And The Role Of Youth in life. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(4), 547–551.
9. 6.Abdunazarova, Z. (2024). Developing The Opportunities Of Forming Students'ecological Thinking In The Teaching Of Natural Sciences. *World Bulletin Of Social Sciences*, 32, 80-83.
10. 7.Al-Buxoriy, Imom Ismoil. Hadis. Al jome' as-sahih. 4-kitob. - T.: - Qomuslar bosh tahririyati, 1997.- 528 b.
11. 8.At-Termiziy, Abu Iso. Ash shamoil an-nabaviya.- T.: Cho'lpon, 1993. -112b.
12. 9.Avazov Sh. Maktabda ekologik tarbiya.-Toshkent: O'qituvchi, 1992. 62 b.
13. 10. Zebiniso Abdunazarova. (2023). Formation Of The Components Of Ecological Thinking In Primary Class Students. *Emergent: Journal Of Educational Discoveries And Lifelong Learning (Ejedl)*, 4(07), 4–9.
14. 11. Zebiniso Abdunazarova. (2024). Developing The Opportunities Of Forming Students' Ecological Thinking In The Teaching of natural Sciences. *World Bulletin Of Social Sciences*, 32, 80-83.
15. 12.Zebiniso Abdunazarova. (2024). Developing The Opportunities of forming Students' Ecological Thinking In The Teaching Of Natural Sciences. *World Bulletin Of Social Sciences*, 32, 80-83.
16. 13.Абдуназарова Зебинисо Формирование экологического мышления У Учащихся

Начальных Классов "Экономика Исоциум" 11(114) 2023

17. 14. Абдуназарова, З. Х. (2024). Tabiiy Fanlarni O 'Qitishda O 'Quvchilar Ekologik Tafakkurini Shakllantirishning O 'Ziga Xos Xususiyatlari. *Inter Education & Global Study*, (3 (1)), 123-129
18. 15. Z.X. Abdunazarova (2024). Boshlang'Ich Sinf O'quvchilarida Ekologik Tafakkurni Shakllantirishning Falsafiy Xususiyatlarini Takomillashtirish Ahamiyati. *Inter Education & Global Study*, (8), 342-348.
19. 16. Абдуназарова З.Х. (2023). Формирование Экологического Мышления У Учащихся Начальных Классов. *Экономика И Социум*, (11 (114)-1), 486-489.
20. 17. Z.X. Abdunazarova (2024). Boshlang'Ich Sinf O'Quvchilarida Ekologik Tafakkurni Shakllantirishning Falsafiy Xususiyatlarini Takomillashtirish Ahamiyati. *Inter Education & Global Study*, (8), 342-348.
21. 18. Zebiniso Abdunazarova. (2024). Developing The Opportunities Of Forming Students' Ecological Thinking In The Teaching Of Natural Sciences. *World Bulletin Of Social Sciences*, 32, 80-83. Retrieved From
22. 19. З.Х. Абдуназарова (2024). Tabiiy Fanlarni O'qitishda O'quvchilar Ekologik Tafakkurini Shakllantirishning O'ziga Xos Xususiyatlari. *Inter Education & Global Study*, (3), 123-129.
23. 20. Abdunazarova Zebiniso Khudoiyshukurovna, . (2024). Formation Of Ecological Thinking In Teaching Natural Sciences. *International Journal Of Pedagogics*, 4(04), 91–94.
24. 21. Abdunazarova, Z. (2024). The Content Of Using The Heritage Of Central Asian Thinkers In The Formation Of Ecological Thinking Of Primary Class Students In The Teaching Of Natural Sciences. *News Of The Nuuz*, 1(1.6.1), 43-45. <https://doi.org/10.69617/Nuuz.V1i1.6.1.3664>
25. 22. Абу Али Ибн Сина Избранное В 2-х томах . Восточная философия (ал-Хикма ал - машрикийа) Руководство по философии (Китаб ал - хидая) Трактат об определениях (ар-Рисала фи-л-худуд) Трактат об этике (ар-Рисала фи-лахлак) . Душанбе – Ашгабат.: Культурный центр Посольства ИРИ в Туркменистане - 2003.,
26. 23. Форобий Абу Наср Фозил одамлар шаҳри. - Тошкент: Абдулла Қодирий номидаги халқ мероси, 1993.
27. 24. Abdunazarova , Z. . (2025). Qadimgi manba "avesto" dadagi tabiat haqidagi falsafiy qarashlarining MONIYATI. *Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования*, 4(5), 37–41. извлечено от <https://inlibrary.uz/index.php/zdpp/article/view/71651>
28. 25. Abdunazarova, z. (2025). Ekologik madaniyatni shakllantirishda qadriyatlarining falsafiy qarashlari va o'rni. *Решение социальных проблем в управлении и экономике*, 4(3), 16-21.
29. 26. Abdunazarova, z. (2025). Sharq allomalarining tabiat haqidagi falsafiy fikrlari. *Problems and solutions of scientific and innovative research*, 2(2), 158-169.
30. 27. Abdunazarova, Z., & mamanazarova, f. (2025). Boshlang'ich sinf o'qituvchilariga qo'yiladigan malaka talablari. *Problems and solutions of scientific and innovative research*, 2(2), 106-110.
31. 28. Abdunazarova, Z. (2025, February). Boshlang 'ich sinflarda tabiiy fanlarni o 'qitishda ta'lim falsafasi. In *conference on the role and importance of science in the modern world* (Vol. 2, No. 2, pp. 276-281).

32. 29. Abdunazarova, z. (2024). Tabiiy fanlarni o'qitishda boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tafakkurni shakllantirishda o'rta osiyo mutafakkirlari merosidan foydalanish mazmuni. *News of the nuuz*, 1(1.6. 1), 43-45.
33. 30. Abdunazarova, Z. (2025, February). Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitishda ta'lim falsafasi. In *conference on the role and importance of science in the modern world* (Vol. 2, No. 2, pp. 276-281).
34. 31. Abdunazarova, Z. (2025). Ekologik madaniyatning ma'naviy madaniyat tizimidagi o'rni. *Инновационные исследования в современном мире: теория и практика*, 4(8), 78-84.
- 35.